

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1882

ΑΡΙΘ. 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ — Ὁ ἔρκος τοῦ βουλευτοῦ. — Δημητρίου Ῥοδοκανάκιδος : Βιογραφία λογίων Ἰουστινιανῶν ἐν Χίῳ γεννηθέντων : Φραγκίσκος Κάμπης-Ἰουστινιάνης. — Ἰουλίου Σίμωνος : Ὁ μικρὸς πολίτης. — Τὸ ὄρκωτικὸν σύστημα ἐν Ἑλλάδι. — Τὸ ἔσμα τῶν ἰχθύων. — Ἡ ἐν Ἀνδριτσαίνῃ Βιβλιοθήκη. — Καρόλου Δελύς : Ὁ ἀγαθὸς Λαζαρίλλης. — Σκέψεις Ἐδουάρδου Λαβουαίη

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ

Αἱ πρῶται τῆς Βουλῆς συνεδριάσεις ἀφιερῶθησαν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὀρκοδοσίαν τῶν βουλευτῶν, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 64 τοῦ συνταγματικοῦ ἡμῶν χάρτου, «οἱ βουλευταὶ ὁμνύουσι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ εἰς δημοσίαν συνεδρίασιν τὸν ἐξῆς ὄρκον. — «Ὁμνύω » εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος νὰ φυλάξω πίστιν εἰς » τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν συνταγματικὸν βασιλέα, ὑπακοὴν εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ εἰς » τοὺς νόμους τοῦ Κράτους καὶ νὰ ἐκπληρώσω εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά μου.» Ἄλλόθρησκοι βουλευταὶ ἀντὶ τῆς ἐπικλήσεως » ὁμνύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος» ὀρκίζονται κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας.»

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1864 ἐγένετο ἡ πρόοδος, ὅτι τὰ μέλη τῆς τελευταίας Συντακτικῆς συνελεύσεως ἐνόησαν τουλάχιστον, ὅτι ὁ ἐν τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ πρώτου Συντάγματος ὄρκος τοῦ βουλευτοῦ, ὅτι «θὰ φυλάξω πίστιν εἰς » τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος» δὲν ἦτο ὀρθός, καὶ διὰ τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ «θὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα» πρῶτον, «καὶ » εἰς τὸν Συνταγματικὸν βασιλέα» δεύ-

τερον· διότι ἡ πείρα τῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1862 εἶχεν ἀποδείξει, ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς ἐναντίον τοῦ ὄρκου τῶν παραβιάζουσι τὸ σύνταγμα καὶ ἐπομένως ὁ βουλευτὴς πρὸς τὸν ΜΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ βασιλέα οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν. Ἡ λέξις συνταγματικὸς προσετέθη τῇ προτάσει τοῦ κ. Σαριπόλου (ὄρα πρακτικὰ τῆς Ἑθν. Συνελ. τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1864 σ. 558—559 τοῦ 7. τόμου)· καὶ τοῦτο πάνυ ὀρθῶς, διότι καὶ θεωρητικῶς εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὡς ἐν τῷ κοινῷ δικαίῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ συνταγματικῷ ἢ μεταξὺ λαοῦ καὶ βασιλέως σύμβασις εἶναι ἀμφοτεροβαρῆς καὶ ὑπὸ ὄρον, ὁ δὲ λαὸς εἶναι ἐλεύθερος ἥς ὠμολόγησε πίστεως, ἅμα ὁ ἡγεμὼν οὗς δέδωκεν ὄρκους, ἀθετήσῃ. (Hambert quaest. II.)

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ διὰ τοῦ ἐν Ἀστρεὶ συντάγματος (ἄρθρ. 99) διαγραφόμενος ὄρκος : «Ὁρκίζομαι εἰς τὸ ἅγιον ὄνομα τῆς » τρισυποστάτου θεότητος καὶ εἰς τὴν γλυκυτάτην Πατρίδα, πρῶτον μὲν νὰ ἐλευθερωθῇ » τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἢ μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς » χεῖρας νὰ ἀποθάνω χριστιανὸς καὶ ἐλεύθερος...» ἔχει τι τὸ ὑψηλὸν καὶ συγκινητικόν, ἐὰν συγκριθῇ μετὰ τῶν ἀνωτέρω, ἀλλὰ πάντων ἀκριβέστερος καὶ φιλοσοφικώτερος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος τῆς Γενεύης εἰς τοὺς βουλευτὰς ἐπιβαλλόμενος ὄρκος. «Ὁ ρ-

λικού κυβερνήτου, και πώς προσετέθη επί της ερυθρολεύκου εθνικής τῆς Γενούης σημαίας ὁ κυανοῦς μετὰ τῶν τριῶν χρυσῶν κρίνων τῆς Γαλλίας θυρεός, παρὰ τὸν αυτοκρατορικὸν ἀετὸν τῶν διαδόχων Κορράδου καὶ Βαρβαρόσα, λείψανον ἀσήμαντον τῆς Γιβελινείου ἐπιρροῆς.¹

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμὸν 1)

Ὅτε ὁ δικαστὴς ἀπεσύρθη, ἠρώτησα τὸν Ἀνδρόνικον, πῶς ἐξήγει τὴν διαγωγὴν τοῦ μυλωθροῦ. «Τὸν μυλωθρὸν,» μοὶ εἶπεν, «γινώσκεις ὡς ἄνθρωπον δραστήριον καὶ νοήμονα. Γινώσκω τὰ δικαιώματά του καὶ τὸ συμφέρον του, καὶ ἂν μὴ εἶχε πολὺ ἰσχυρὰς ἀφορμὰς, θὰ ἐλάμβανεν ἤδη τὰ μέτρα του διὰ νὰ ἀντιστη εἰς τὸν ἡγούμενον. — Πιστεύεις, τῷ λέγω, ὅτι ἔχει ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Εἰρηνοδίκου; ὁ ἡγούμενος, ὡς ἔμαθον, ὑποστηρίζει τὸν κ. Καλλίνικον μέγαν ἰδιοκτητὴν καὶ βουλευτὴν... — Ἄφες αὐτά, μοὶ εἶπεν ὁ φίλος μου μετὸν βραχὺν μὲν, ἀλλ' ἀποφασιστικόν· ὁ Εἰρηνοδίκης ἡμῶν εἶνε ἀνώτερος πάσης ὑπονοίας... Καὶ ὁ μὲν, προσέθηκεν ὀλίγῳ ἐστενιχωρημένος, ὑπάρχει λεπτομέρειά τις, τὴν ὁποίαν ἀγνοεῖς· ὁ Εἰρηνοδίκης εἶχε κάμει τὴν ἀνοησίαν νὰ περιπλεχθῆ εἰς τινὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἀπόλεσε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν. Εὐρέθη λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δεχθῆ θέσιν τινά, καὶ ὡς τοιαύτην ἔλαβε τὴν τοῦ Εἰρηνοδίκου τῆ συστάσει τοῦ βουλευτοῦ Καλλίνικου.

— Ἰδοῦ, τῷ λέγω, ποῖον τὸ ἐμπόδιον! — Ὁ ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον τὸ κήλυμα. Ὁ ἡγούμενος εἶνε βίαιος καὶ ἐκδικητικὸς, ἔχει δὲ καθ' ἑκάστην δίκαν· ἐν γένει δὲ εἶνε ἔργον πολὺ δυσάρεστον καὶ διὰ τὸν Εἰρηνοδίκην καὶ διὰ τὸν Μυλωθρὸν. — Θεέ μου, εὐρίσκω, φίλε μου, ὅτι ἐπαυξάνεις τὰ πάντα. Δὲν εἶνε ποτὲ δύσκολον νὰ κάμῃ τις τὸ καθήκον του. Ἀναμφιβόλως ὁ κ. Εἰρηνοδίκης ὀφείλει τὴν θέσιν του εἰς τὸν κ. Καλλίνικον... — Τὴν ὀφείλει δὲ, εἶπεν ὁ Ἀνδρόνικος· ὁ κ. Εἰρηνοδίκης εὐθύς ὡς διωρίσθη, ἐσυκοφαντήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε

1) Dela Roque, Traité du blason, Rouen, 1734, εἰς 4^ο, σ. 9., Vincens, Τόμ. Β', σ. 95.

ὁ εὐθύς μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ὑπουργὸς τὸν ἀπέλυσε τῆς ὑπηρεσίας· ὁ κ. Καλλίνικος ἠναγκάσθη τότε νὰ μεταβῆ εἰς Ἀθήνας καὶ παραστήσας εἰς τὸν ὑπουργὸν τὸ ἄδικον τῆς ἀπαλλαγῆς, ἐπανάφερεν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του.

Αὔριον θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Μυλωθρὸν διὰ νὰ μάθω παρ' αὐτοῦ, τί ἔκαμεν. Θὰ ἔλθῃς μετ' ἐμοῦ; — Προθύμως.

Ἄλλ' ἢ Ἰουλίαν, εἰς ἣν εἶπομεν τὸν σκοπόν μας, δὲν ἦτο ταύτης τῆς γνώμης. Ἐγώ, εἶπε, θὰ ὑπάγω μετὰ τοῦ πατρός μου. Ἄν εἶνε τί μυστικόν, ἢ παρουσία τοῦ ἀναδόχου μετὰ τοὺς ἐμποδίστη νὰ ὀμιλήσωσιν.

«Εἶδον ὅτι αὕτη εἶχε πλῆρες δίκαιον. «Εἶνε ἢ ἀπάθεια τοῦ χωρικοῦ, μοὶ εἶπεν αὕτη, ὅστις τὴν δυστυχίαν θεωρεῖ ὡς φυσικὸν κληρὸν, σέβας ἔμφυτον καὶ κληρονομικὸν τῆς ὑπερόχου θέσεως τοῦ κυρίου του, αἴσθημα πολὺ ζωηρὸν τῆς θέσεως τοῦ Εἰρηνοδίκου, ὅστις τὸ πᾶν ὀφείλει εἰς τὸν βουλευτὴν καὶ πρὸ πάντων, τὸ μυστικὸν ὅπερ σχεδὸν εἶχον μαντεύσει, ἀναδοχέ μου, καὶ ὅπερ κατ' ἐμὲ περιποιεῖ εἰς αὐτοῦς πολλὴν τιμὴν. Διότι αὐτοὶ εἶνε ἔτι μᾶλλον ὑποχρεωμένοι εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην, παρὰ ὅ,τι εἶνε ἐκεῖνος εἰς τοὺς ἐναντίους του. Τέλος ὁ πάππος τοὺς συνεβίβασεν· ὁ μυλωθρὸς ἤθελε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην παρὰ τοῦ κ. Εἰρηνοδίκου, δι' ὅ,τι ἔκαμεν ὁ σύζυγός της. — Οὐχί, εἶπεν ὁ πατήρ μου, θὰ τῷ ὀμιλήσω, ὅταν τελειώσῃ τὰ πάντα, ἢ ὑπόσχεσις αὕτη πολὺ τοὺς ἐνεθάρρυνε. — Δὲν θὰ ἀπαλλαχθῶ, καὶ ὅταν ἢ ὑπόσχεσις δικασθῆ, εἶπεν ὁ Μυλωθρὸς. Θὰ ἔχω πάντοτε ἐνοχλήσεις ἀπὸ τὸν ἡγούμενον. — Ἐδῶ δὲ εἴμεθα, τῷ εἶπεν ὁ πατήρ μου.» Ἐθαύμαζον πῶς πάντα τὰ ἐλατήρια, ἅτινα κινουσι τὰ πτωχὰ ἀνθρώπινα νευρὸσπαστα, εὐρίσκοντο ἠνωμένα εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ὑπόθεσιν, δι' ἣν τόσον μικρὸν συμφέρον.

Ἡσθάνομην ὁ μὲν ἑαυτὸν ἐλαφρῶς συγκεκνημένον, ὅτε μετέβην εἰς τὸ δικαστήριον μετὰ τοῦ Ἀνδρόνικου καὶ τοῦ ἐγγόνου του, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Εἰρηνοδίκης ὀφείλει νὰ δικάσῃ τὴν διαφοράν. Ἐκ τῆς συνήθους συροῆς τῶν προσελθόντων, εἶδον ὅτι ὅλον τὸ χωρίον ἐλάμβανε σφοδρὸν ἐνδιαφέρον εἰς πᾶν ὅ,τι ἔμελλε νὰ συμβῆ· ὡσάύτως ἔβλεπον τὸν ἡγούμενον· ἔπειτα δὲ καὶ ἢ ὑπόθεσις τῶν μικρῶν ἀνερεθίζει πάντοτε τὰ πλήθη. Ἐφρόντισα νὰ θέσω ἐνήμερον εἰς πάντα τὸν Ἰωάννην, ἢ διαγωγὴ τοῦ μυλωθροῦ ἐπεδοκιμάσθη καθ' ὀλοκληρίαν. Ἄπαταῖται ὁ ἡγούμενος, εἶπεν ὁ μυλωθρὸς, ἂν πιστεύῃ ὅτι ὁ κ. Εἰρηνοδίκης θὰ ἐπηρεασθῆ ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν. Θὰ προτιμήσῃ

μᾶλλον νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν, παρὰ τὴν δικαιοσύνην. Ὑπάρχουσι περιστάσεις ἄλλαι, καθ' ἃς δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του εὐγνωμοσύνην, ἀλλ' ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἢ δικαιοσύνη δὲν ἀνήκουσιν εἰς αὐτόν. Ὁ δικαστὴς εἶνε ὁ ὑπηρετὴς τούτων καὶ ὑπὲρ οὐδενὸς δύναται νὰ τὰ θυσιάσῃ. «Ὁ ἡγούμενος ὑπερήσπισεν ἑαυτὸν μετὰ δεξιότητος, ἔλαβε πολυλάκις τὸν λόγον, καὶ τελευταῖον ἠπέιλησε τὸν ἐνάγοντα, καὶ αὐτὸν τὸν δικαστὴν, ὅστις καὶ τὸν ἐπετίμησεν αὐστηρῶς. Ἐπὶ τέλος ὁ μὲν κατεδικάσθη καὶ ἐδικαιώθη ὁ μυλωθρὸς. Ὁ ἡγούμενος ἀπῆλθε μετ' ἀγανακτικῆς διακηρύξεως ὅτι ἢ ὑπόθεσις του ὑπερέβαινε τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐπηρεύθη νὰ κάμῃ ἔφεςιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον.

Ἄφου ἢ δίκη ἐπερατώθη, μετέβην μετὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου εἰς τὸ γραφεῖόν του. Ἦτο δὲ τόσῳ ἡσυχος, ὡς ἂν εἶχε δικάσει συνήθη τινὰ ὑπόθεσιν. Ὁ Ἀνδρόνικος δὲν ἦτο ἐξ ἐκεῖνων, οἵτινες ποιοῦσι φιλοφρονήσεις πρὸς τοὺς ἐκπληροῦντας τὸ καθήκον του. Παρατηρήσας τὸν μυλωθρὸν καὶ τὴν οἰκονομειάν του ἰσταμένους πρὸ τῆς θύρας, ἀπεμάκρυνεν αὐτοὺς διὰ ζωηρᾶς χειρονομίας. Πάντα ταῦτα ἐχαρακτήρισα εἰς τὸν μικρὸν μου σύντροφον, ὅστις τὰ ἐνήνησε θαυμασίως.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τοῦδε οὐδέποτε εἶχεν πατήσει τὸν πόδα του ἐν τῷ δικαστηρίῳ, μετέβη ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δι' ἐρωτήσεων, ἐξ ὧν τινες ἐνεῖχον τὸ παιδικόν, ἄλλαι δὲ ἦσαν ἄξια τοῦ παρατηρητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ μάθῃ, ἂν ὁ γραφεὺς συνεσκέπτετο μετὰ τοῦ δικαστοῦ.

«Οὐχί, τῷ εἶπον, ὁ γραμματεὺς μόνον γράφει· ὁ Εἰρηνοδίκης μόνος ἀποφασίζει χωρὶς νὰ συμβουλευθῆ τινά.

Με ἠρώτησεν, ἂν ὁ Εἰρηνοδίκης ἐδίκασεν ὅλας τὰς διαφοράς.

«Δικάζει ἀνεκκλήτως ἐκεῖνας, ὅσας δὲν ὑπερβαίνουσι τὰς τεσσαράκοντα δραχμάς, καὶ ὑπὸ ἐπιφύλαξιν ἐφέσεως μέχρι 460 καὶ ἄλλοτε ἀπεριορίστως, κατὰ τὰς περιπτώσεις, ἃς ὀρίζει ὁ νόμος. Δικάζει ἐπίσης τὰς διαφοράς ὡς πρὸς τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν, τὰ ὅρια τῆς ἰδιοκτησίας, τὰς βλάβας τὰς προξενουμένας εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ εἰς τὴν συγκομιδὴν, τὰ παράπονα τῶν ὑπηρετῶν. Ὅταν πρόκειται περὶ συμφερόντων ἀνωτέρων, ἢ κρίσις ἀνήκει εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, ὅπερ ἐδρεύει εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ νομοῦ. Ἀλλὰ πρὶν ἔλθωσιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, τὰ διάδικα μέρη ἐμφανίζονται πρὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου, ὅστις ἀκούει

τὰς ἀντεγκλήσεις των καὶ κατορθοῖ ἐνίοτε νὰ τοὺς συμβιβάζῃ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα. Εἶνε ἅμα δικαστὴς διὰ τὰς μικρὰς ὑποθέσεις καὶ συνδιαλλακτὴς διὰ τὰς μεγάλας.

Ὁ Ἰωάννης κατὰ τὴν πρώτην ἡμῶν ἐπίσκεψιν ἤκουσε τοῦ Εἰρηνοδίκου ὀμιλοῦντος περὶ οἰκονομειακοῦ συμβουλίου, τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ προεδρεύσῃ ἢ θέλησε λοιπὸν νὰ μάθῃ, τί ἦτο τοῦτο καὶ διατί ὁ Εἰρηνοδίκης ἔπρεπε νὰ παραστῆ ἐκεῖ.

— «Τὸ οἰκονομειακὸν συμβούλιον εἶνε συνέλευσις τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν, οἵτινες συνέρχονται κατὰ νόμον εἴτε διὰ νὰ ἐξετάσωσι τὰς πράξεις τοῦ κηδεμόνος, εἴτε καὶ εἰς ὠρισμένας περιστάσεις, διὰ νὰ διορίσωσιν τοιοῦτον, εἴτε διὰ νὰ γνωματεύσωσι περὶ τῆς διαγωγῆς ἐνήλικος πολίτου καὶ κυρίου τῶν πράξεών του, ἀλλ' ὅστις ἐνεκα τῆς κακῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας του ἔχει ἀνάγκην καὶ οὗτος κηδεμονίας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ συγγενεῖς δὲν θὰ ἐγίνωσκον ἴσως τὸν νόμον, ἢ ἐπειδὴ, ἢ δύναντο νὰ ἔχωσι συμφέροντα ἀντίθετα τῶν τοῦ κηδεμονευομένου, ὁ Εἰρηνοδίκης προεδρεύει τοῦ συμβουλίου, καὶ ἐκπροσωπεῖ κατὰ τινὰ τρόπον τὸν πατέρα.

Ὁ Εἰρηνοδίκης ἔχει ἀκόμη ἄλλα καθήκοντα;

— Βεβαίως, ἐπιβάλλει πρόστιμον, ὡς ἀπλοῦς ἀστυνόμος.

Νυκτερινοὶ θόρυβοι, σκανδαλώδης διαγωγή ἐν δημοσίοις τόποις, παράβασις ἀστυνομικῶν διατάξεων, δικάζονται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Κατὰ τὸν θάνατον ἀνθρώπων, οἵτινες ἀφίνουσι κληρονομίαν τινά, ἐπιθέτει τὴν σφραγίδα ἐπὶ τῆς διαθήκης καὶ τῆς κινητῆς περιουσίας των, ὅπως μὴ μετατραπῆ τι πρὸ τῆς νομίμου ἀπογραφῆς. Ἐν περιπτώσει κακουργήματος ἢ πλημμελήματος ἐκτελεῖ τὰς πρώτας ἀνακρίσεις ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΟΡΚΩΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

EN ELLADAI

Ἡ ἀπονομὴ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει πᾶσαν εὐνομουμένην πολιτείαν, διότι δι' αὐτῆς ἐξασφαλίζονται τῷ ἀτόμῳ συλλήβδην ἅπαντα τὰ ἔμφυτα ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ δικαιώματα, ἐξ οὗ ἢ εὐρυθμὸς λειτουργία καὶ ὑπαρξίς τῆς πολιτείας.

Ἐν τῶν πρὸς τοῦτο ἀγόντων νομοθετημάτων

τῆς ἡμετέρας Πολιτείας ἐστὶ καὶ τὸ Ὀρκωτικὸν σύστημα, ὅπερ θὰ πραγματευθῶμεν ἐν συντόμῳ, ἀναλύοντες τὰς διεπούσας τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων δικτάξεις τῆς ἡμετέρας Νομοθεσίας χάριν τῶν ἐκπληρούντων τὸ ἐνγιμον καὶ ὑψηλὸν τῶν ἐνόρκων καθήκον.

Πρὸ τῆς συστάσεως τῶν πολιτικῶν κοινωνιῶν ἄπαντες ἐλάμβανον τὸ ὑπ' αὐτῶν νομιζόμενον δίκαιον διὰ τῆς ἰσχύος των καὶ μόνον δι' αὐτῆς εὐθὺς ὅμως, ὅτε αἱ κοινωνίαι ἀναπτυσσόμεναι ἐλάμβανον πολιτικὸν τύπον, κατενοήθη τὸ ἄτοπον τοῦτο, ὡς κατάλληλος δὲ θεραπεία καθιερώθη ἡ ἐκλογὴ ἐνός ἢ πλείονων συμπολιτῶν πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ἀναρυσμένων ἐκάστοτε διχοφῶν, πρὸς περιστολὴν συγκρούσεων, προσερχομένων ἐκ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν τολμηρατέρων, ἤρχισε δηλονότι νὰ πραγματοποιῆται τὸ δίκαιον ὡς καθολικὴ ἰδέα ζωοποιούσα τὴν πολιτείαν, ἄνευ τοῦ ὁποίου αὕτη οὔτε νὰ νοηθῆ οὔτε νὰ ὑπάρξῃ δύναται.

Ὅθεν ἱστορικῶς ἐξετάζοντες τὸ ἡμέτερον θέμα εὐρίσκομεν τὸ ὄρκωτικὸν σύστημα ἀρχόμενον λειτουργοῦν ἅμα τῇ μορφώσει τῶν κοινωνιῶν, ἐν χρήσει δὲ σήμερον παρὰ τοῖς μᾶλλον φιλελευθέροις λαοῖς τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἐδικάζοντο ὑπὸ τριῶν ἐκλεκτῶν τοῦ λαοῦ, ἐκτὸς ἂν ἐπρόκειτο περὶ κατηγορίας δυναμένης νὰ συνεπαγάγῃ κεφαλικὴν ποινὴν, ὁπότε ἀρμόδιον ἦτο τὸ δικαστήριον τῶν Σοφειτῶν καὶ τοῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ τοῦ λαοῦ συνιστάμενον.

Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, κατανοήσαντες αὐτοὶ πρῶτοι τὴν ἠθικὴν συναίσθησιν τῆς ἐλευθέρως αὐτῶν προσωπικότητος, φανταζόμενοι τὴν πολιτείαν ὑπὸ καθολικώτερον καὶ ὑψηλότερον τύπον, ἐθεώρουν στοιχείον ἀπαραίτητον ἐλευθέρως πολιτείας τὸ μετέχειν τινὰ δίκης, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ δόξαι τῶν τότε σοφῶν, ἡ ἠχὼ αὕτη ἐκάστης ἐποχῆς, τοῦ μὲν Πλάτωνος λέγοντος «ὁ γὰρ ἀκοινώνητος ὢν ἐξουσίας τοῦ ξυνδικάζειν ἠγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτρος εἶναι», τοῦ δὲ Ἀριστοτέλους «οὐδεὶς τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον πολίτης ἢ τοῦ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς» Πολ. Γ'. § 4.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Σόλωνα πρῶτον ἀνέγραψε κοινὴν εἶναι τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐξ Ἀθηναίων αἰρεῖσθαι» ἤρκει νὰ εἶχε ὁ ἐκλεγόμενος τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του συμπληρωμένον, καὶ νὰ ἦτο ἐκ τῶν ἐπιτίμων τῶν μὴ ὑποστάντων δηλαδὴ τὴν ποινὴν τῆς ἀτιμίας, διότι ἐν τοιαύτῃ

περιπτώσει ἐστερεῖτο τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων» ἐδικάζον οἱ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἐκ τῶν ἐπιτίμων» Πολυδ. βιβλ. Η'.

Ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ ἀνωτέρω προσόντα πολιτῶν ἐκκληροῦντο ἐτησίως ἐξ ἑκατῶν δικασταὶ καλούμενοι Ἡλιασταὶ ἐκ τοῦ ὀμωνύμου ἀνωτάτου ποινικοῦ δικαστηρίου. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν δυστυχῶς δὲν σώζονται λεπτομέρειαι· τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν ἐγένετο τῇ ἐπιστάσει τῶν ἐννέα ἀρχόντων.

Διηροῦντο οὗτοι εἰς δέκα μοίρας ἐκ πεντακοσίων ἐκάστης, ἐκτὸς μιᾶς συνισταμένης ἐκ χιλίων δικαστῶν, ἧτις ἀνεπλήρου τοὺς τυχόν ἐλλείποντας ἐξ αὐτῶν πρὸς καταρτισμὸν τῶν δέκα δικαστηρίων· πρὶν δ' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα ὠρχίζοντο ἐν τῷ Ἀρδητῶν κειμένῳ παρὰ τὸν Ἰλισσόν, κατόπιν δὲ καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ.

Τὰς ψήφους αὐτῶν μετὰ τὴν ἀκρόασιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἔθετον σιωπηλῶς εἰς τὰς ὑδρίας τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ Ἐλέους, ἐν ἰσοψηφίᾳ δ' αὐτῶν ἐνίκα ἡ τοῦ Ἐλέους ὑδρία, ὑποτιθεμένου ὅτι ἐρρίφθη ἐν αὐτῇ ἡ ψήφος τῆς προστατίδος τῆς πόλεως Ἀθηναίων.

Παρὰ Ρωμαίοις ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ ἐγκλήματι δυναμένῳ νὰ ἐπισύρῃ τῷ δράστῃ κεφαλικὴν ποινὴν ἐδικάζετο ἐν τῇ Λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ (comitia centuriata). Προϊόντος τοῦ χρόνου, ὁ πλεονασμὸς τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἡ δυσχέρεια καὶ βραδύτης πρὸς συγκάσεις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ συνετέλεσαν ὅπως συστηθῶσι μόνιμα ἐπιτροπαὶ ἐτησίως ἐκλεγόμεναι (quaestiones). Αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται προηδρεύοντο ὑπὸ τοῦ Πραιτῶρος, κατόπιν ὅμως ὁ πρόεδρος ἐξελέγετο ὑπ' αὐτῆς τῆς quaestio διὰ κλήρου. Ἐκάστη ἐπιτροπὴ συνίσταται ἐξ ὀρισμένου ἀριθμοῦ δικαστῶν ἐκλεγόμενων ἐτησίως διὰ κλήρου τῇ ἐπιστάσει τοῦ Πραιτῶρος· ὅτε κατηγορούμενος καὶ ὁ ἐκκαλὼν ἐδικαιοῦντο νὰ ἐξαίρεσσωσι ἰσαριθμούς ἐκ τῶν δικαστῶν, οἵτινες πρὶν ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντά των, ἔδιδον ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου τὸν νενομισμένον ὄρκον, ἐξ οὗ καὶ ἐκαλοῦντο ὄρκωτοὶ (jurati).

Ἀπεφάσιζον οὗτοι περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ καταδίκης τοῦ κατηγορουμένου ἀπαντῶντες εἰς τὰς περὶ τούτου ἐρωτήσεις τοῦ Πραιτῶρος· προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτὴν ἔγραφον ἐπὶ δέλτιου δηλοῦντες ταύτην διὰ τοῦ absolvo ἢ condemno, πάντῃ ἐλεύθεροι ὄντες εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς γνώμης ὑπ' οὐδεμιᾶς δικτάξεως τοῦ Ρ. Νόμου περιοριζόμενοι, καθάσον τοῦ Πραιτῶρος ἔργον ἦτο

ἢ διεύθυνσις τῶν συζητήσεων καὶ ἡ ἀπαγγελία τῶν ἀποφάσεων.

Σὺν τῇ αὐτονομίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρώμης, συνεξέλιπε καὶ τὸ παρ' αὐταῖς ἰσχυρὸν ὄρκωτικὸν σύστημα ἐπὶ ὀλοκλήρους αἰῶνας σιγῆσαν, ὁπότε ἐπαναβλέπομεν αὐτὸ υἱοθετούμενον ὑπὸ τῆς φιλελευθέρου Ἀγγλίας ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἑρρίκου Γ'. Τὸ νῦν ὅμως ἰσχυρὸν ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ καὶ ἐν τισιν ἀποικίαις αὐτῆς σύστημα τῶν ὄρκωτῶν δικαστηρίων ἐκανονίσθη ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1825 νόμου τοῦ Παρλαμέντου ἐν ᾧ συνεχωρήθησαν οἱ πρότερον ἰσχυρόντες νόμοι, τροποποιηθέντες ἐπὶ τὸ ἐλευθεριώτερον συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινῆς συνειδήσεως, καταδικασάσης τὰς ἐν τῷ ἀρχαίῳ νόμῳ ἀτελείας.

Ὁ ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1825 νόμος τοῦ Παρλαμέντου ὑπέβαλλε τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις ἀλληλοδιαδόχως εἰς δύο σώματα ὄρκωτῶν, εἰς τὸ τῆς κατηγορίας δηλονότι καὶ εἰς τὸ τῆς δίκης. Ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον τότε παραπέμπεται, ὅπως δικασθῆ ὑπὸ τοῦ μικροῦ λεγομένου δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων, συνισταμένου ἐκ δώδεκα ὄρκωτῶν, ὁπότε ἐπιτρέψει τοῦτο τὸ μέγα ὄρκωτικὸν σῶμα τὸ ἐξ εἰκοσι τριῶν ὄρκωτῶν ἀποτελούμενον. Ἐν Ἀγγλίᾳ δηλονότι αὐτοὶ οἱ ὄρκωτοὶ ἀποφαίνονται περὶ τῆς προόδου ἢ πύσεως τῆς κατηγορίας, οὕτω δὲ οὐδέποτε ὁ κατηγορούμενος γίνεται ἔρμικιον τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἐπιτετραμμένων τὰ τῆς ἀνακρίσεως.

Ἐν Γαλίᾳ τὰ δικαστήρια τῶν ἐνόρκων εἰσῆχθησαν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως διὰ τοῦ ἀπὸ 17 Αὐγούστου 1790 ψηφίσματος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως· κατόπιν ὑπέστησαν διαφόρους τροποποιήσεις ἀναλόγως τῆς ἐκάστοτε κρατούσης πολιτικῆς καταστάσεως μέχρις οὗ ἐρρυθμίσθησαν τελειότερον ἐν τῷ Κώδικι τοῦ 1814, ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε πολλὰς ὑπέστησαν τροποποιήσεις, διότι ὑπεβλήθησαν αὐτοῖς τὰ ἐγκλήματα τοῦ τύπου (N. 25 Μαΐου 1819), ἐδόθη τοῖς Ἐνόρκοις τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφαίνεσθαι ἂν ὑπάρχωσι ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις (circumstances attenuantes) 28 Ἀπριλ. 1832. κ.λ. π.

Παρ' ἡμῖν ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὄρκωτικοῦ συστήματος, ἂν καὶ ἐψφίσθη κατ' ἀρχὴν ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζῆνι Ἐθνοσυνελεύσεως (ἀριθ. 137), δεύσης ἐντολὴν ὅπως συνταχθῆ περὶ τούτου ὁ κατάλληλος νόμος, ὀφείλεται τῷ κόμητι Ἀρμανσπέργ.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ ἐκανονίσθησαν τὰ ὄρκωτικὰ δικαστήρια διὰ τοῦ ἐκδοθέντος νόμου τῆς Ποιν. Δικονομίας (1843), ἀφ' οὗ κατώρθωσε νὰ ὑπερ-

νικήσῃ ἀπάσας τὰς δυσχερείας, ἃς παρενέβαλον αὐτῷ οἱ σύνεργοί του, καὶ μάλιστα ὁ Μάουερ, νομίζων τοὺς Ἕλληνας ἀνεπίδεκτους τοιοῦτου φιλελευθέρου θεσμοῦ.

Κατόπιν ἀμφοτέροι οἱ θεμελιώδεις τῆς ἡμετέρας πολιτείας νόμοι, ἦτοι τὸ Σύνταγμα τοῦ 1840 καὶ τοῦ 1864 οὐ μόνον ἐπεκύρωσαν καὶ καθιέρωσαν τὸ ὄρκωτικὸν σύστημα, ἀλλὰ καὶ τὴν διατήρησιν τῶν ὄρκωτῶν δικαστηρίων ὡς δημόσιον δίκαιον ἀνέγραψαν.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον τὰ δικαστήρια τῶν ἐνόρκων δὲν εἶναι μόνιμα ἀλλὰ συγκαλοῦνται καθ' ἐκάστην τριμηνίαν, ἢ καὶ ἐκτάκτως ὁπότε αἱ ὑπάρχουσαι κατηγορίαι δὲν ἐδικάσθησαν ἐν τῇ παρελθούσῃ συνόδῳ.

Καὶ ἡ ἔδρα τῶν ὄρκωτῶν δικαστηρίων, ἢ καὶ κακουργιοδικῶν, ὅπως ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου, διότι ἐν αὐτοῖς ὑπήχθησαν τὰ βαρύτερα τῶν ἐγκλημάτων, τὰ κακουργήματα, δὲν εἶναι μόνιμος, διότι ἢ τε συγκρότησις αὐτῶν καὶ ἔδρα ὀρίζονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διὰ δημοσίας δημοποιήσεως κατ' αἴτησιν τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης (Π. Δ. 410).

Ἡ ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων ὀρίζεται τοῦλάχιστον πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν ἐφετῶν, ἢ ἀπόφασις δ' αὐτῶν τοιχοκολλεῖται ἐν τῇ καθέδρᾳ τῶν δικαστηρίων τῶν πλημμελειοδικῶν, εἰς ἃ πρόκειται νὰ συσταθῆ τὸ ὄρκωτὸν δικαστήριον. (Ο. Π. 35.36).

Οἱ κεκτημένοι, τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα πολῖται ἐγγράφονται ὑπὸ τῶν οἰκείων δημάρχων ἐν ἰδιαιτέροις καταλόγοις, οἵτινες πέμπονται τοῖς ἐπάρχοις, εἰς οὓς ὑπάγονται οἱ δήμοι.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καταλόγων τῶν δημάρχων συντάσσεται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν οἰκείων δημάρχων ἀπὸ 1—15 Φεβρουαρίου εἴτε πρὸς ἐγγραφὴν τῶν ἀπαιτησάντων ὅ,τι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ, εἴτε πρὸς διαγραφὴν τῶν ἀποβιωσάντων ἢ ἄλλως πως ἀπολεσάντων τὴν πρὸς τοῦτο ἰκανότητα.

Οἱ κατάλογοι οὗτοι ἐπιθεωροῦμενοι ὑπὸ τῶν νομαρχῶν ἐκτίθενται τὴν 1 Μαΐου ἐν ἐκάστῳ δήμῳ, τοιχοκολλοῦνται ἐν τοῖς δημοαρχείοις καὶ ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις.

Ὁ ἔχων ἐνστάσεις κατὰ τοῦ καταλόγου δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ δι' ἀγωγῆς του ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν ἐπιδιδομένης τῷ Νομάρχῃ. Τὴν τοῦ πρωτοδικείου ἀπόφασιν δύναται νὰ ἐφεσιβάλλῃ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐνώπιον τῶν ἐφετῶν πρὸς

τὴν ἀπόφασιν τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ ὁ Νομάρχης.

Ὁ κατάλογος ἐκάστης ἐπαρχίας διορθωθείς κοινοποιεῖται εἰς τὸ ἐπαρχιακὸν αὐτῆς συμβούλιον ὅπερ ἐκλέγει τοὺς ἐνόρκους τοῦ προσεχοῦς ἔτους (N. 9 Ἰουλίου 1848) ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δρίζεται διὰ Β. Διατάγματος, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης ἐπαρχίας. Οἱ ἐκλεχθῆσομενοι δέον νὰ ᾧσι τοῦλάχιστον τριάκοντα ἔξ, ἐκ τῶν τριάκοντα δὲ τούτων καὶ ἔξ ἄλλων τριάκοντα ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τοὺς διορθωθέντας ἐπαρχιακοὺς καταλόγους, ἀποτελεῖται ὁ ἐτήσιος κατάλογος ἐξ ἐξήκοντα ἐνόρκων συνιστάμενος (N. 9 Ἰουλίου 1848).

Οἱ ἐτήσιοι οὗτοι κατάλογοι, οἱ κατὰ τὰς ῥηθείσας διατυπώσεις καταρτισθέντες, πέμπονται παρὰ τῶν Νομαρχῶν πρὸς τοὺς προέδρους τῶν δικαστηρίων τῶν ἐφετῶν, εἰς ἃ οἱ νομοὶ ὑπάγονται δικαστικῶς.

Ὁ Πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν τίθησιν ἐν κληρωτίδι τὰ ὀνόματα τῶν ἐξήκοντα ἐνόρκων, ἐξάγει δ' ἐξ αὐτῶν τριάκοντα τακτικοὺς ἐνόρκους καὶ τέσσαρας ἀναπληρωματικοὺς.

Εἰς τοὺς οὗτω ἐκλεχθέντας ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Ἐφετῶν ἐνόρκους, κοινοποιεῖται ὑπὸ τῶν οικείων Νομαρχῶν προσκλητήριον, δρίζον τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον, εἰς ὃν ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσι (Δ. Ο. ἀριθ. 61).

Οἱ μὴ ἐμφανιζόμενοι καταδικάζονται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων εἰς πρόστιμον 20—200 δραχμῶν, ἐν ὑποτροπῇ δὲ 100—500 στεροῦμενοι συγχρόνως τῆς ἱκανότητος τοῦ νὰ ἐκπληρῶσι τὰ τοῦ ἐνόρκου καθήκοντα, ἢ καταδικάζουσα δ' αὐτοὺς ἀπόφασις δημοσιεύεται δι' ἐξόδων τῶν ὑπαίτιων ἐν τινὶ ἐφημερίδι.

Πέντε πρὸσόντα ἀπαιτεῖ ὁ ἡμέτερος νόμος νὰ κέκτηται ὁ καλούμενος εἰς τὸ τοῦ ἐνόρκου ἀξίωμα α'.) ἡλικίαν ὑπὲρ τὰ 25 ἔτη, β'.) τιμὴν ἀκεραίαν ἢτοι νὰ μὴ κατεδικάσθῃ οὗτος ἐπὶ κακουργήματι ἢ ἐπὶ πλημμελήματι τοῦ 22 ἄρθρου τοῦ Π. Ν. π.χ. διὰ κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν, ψευδορκίαν κλπ, γ'.) παιδείαν, ἐπὶ τῇ ἐκθέσει ὅτι πᾶς ἄνθρωπος διανοητικῶς ἀνεπτυγμένος εὐκόλως διακρίνει τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ, παρέχει δὲ ἐχέγγυα ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως γεγονότων, καὶ ἀμεροληψίας δ'.) ὑλικὴν ἀνεξαρτησίαν ὥρισεν ἐπομένως ὡς ἱκανοὺς καὶ τοὺς ἔχοντα ἀκίνητον περιουσίαν ἀξίας πλέον τῶν 2500 δρ. ἐτήσιον δὲ πρότοδον ὑπὲρ τὰς 500 δραχμᾶς ὁ

κεκτημένος περιουσίαν τινὰ ἔχει πρόχειρα καὶ τὰ τῆς ἀναπτύξεως μέσα' εἶναι καταλληλότερος τοῦ ἐργαζομένου ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅπως πορισθῇ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, διότι καὶ τὴν κοινωνίαν περισσότερον γνωρίζει, καὶ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἔρρυθμον τῆς πολιτείας λειτουργίαν καθότι ὁ συνδεόμενος μετ' αὐτῆς καὶ ὑλικῶς φοβεῖται τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας του δυνάμενην, νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κακῆς τροπῆς τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων, καὶ ε'.) *Ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν*.

Ἐν τῇ πολιτεία ὑπάρχουσι πρόσωπα τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῖς ὑπηρεσίας ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ τοῦ ἐνόρκου χρέος. ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἀπαιτεῖ ἢ συνεχῆ παρουσίαν ἐν τῇ ἐτάχθησαν θέσει, ἢ ἐργασίαν μὴ συμβιβαζομένην πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ ὀρκωτοῦ δικαστοῦ τὰ πρόσωπα ταῦτα κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον δὲν δύνανται νὰ ᾧσιν ἐνορκοί, τοιοῦτοι δὲ εἰσὶν οἱ ὑπουργοί, Νομάρχαι, Δήμαρχοι, Εἰσαγγελεῖς, Δικασταὶ καὶ οἱ ἐκπληροῦντες ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα ἐν γένει.

Δὲν δύνανται νὰ ᾧσιν ἐνορκοί, ἐν ὀρισμένη μὲν δίκη ὅσοι ἔχουσιν ἄμεσον συμφέρον ἐν αὐτῇ, ἔλαβον μέρος ὡς μάρτυρες ἢ πραγματογνώμονες, ἐν πάσῃ δὲ δίκη οἱ ἐπανειλημμένως προσκληθέντες πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ ἐνόρκου χρεῶν καὶ μὴ ἐμφανισθέντες (ἀρ. 24 ΔΟ).

Τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν δύνανται νὰ ζητήσωσι οἱ ὑπερβάντες τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, αὐτοδικαίως δ' ἀπαλλάσσονται μὴ γραφόμενοι ἐν τῷ ἐτησίῳ καταλόγῳ τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς παραιτηθῶσι τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης, οἱ ἐκπληρώσαντες ἐν ὀλοκλήρῳ συνῶδῳ ἀνελιπῶς τὰ χρέη των ἐνορκοί.

Τὸ ὀρκωτὸν δικαστήριον συνίσταται ἐκ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων καὶ ἐκ τοῦ τῶν ἐνόρκων.

Τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων σύγκαιται ἐκ τριῶν δικαστῶν συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, καὶ ἐνὸς εἰσαγγελέως καὶ τοῦ γραμματέως.

Ὡς πρόεδρος διορίζεται συνήθως εἰς τῶν δικαστῶν τοῦ ἐφετείου, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῖου συγκαλεῖται τὸ τῶν ἐνόρκων δικαστήριον οἱ σύνεδροι λαμβάνονται ἐκ τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ δὲ εἰσαγγελεῖα παρίσταται διὰ τοῦ παρ' Ἐφέταις εἰσαγγελέως ἢ τῶν νομίμων ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ.

Τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἀπαρτίζεται ἐκ δώδεκα ὀρκωτῶν, ἀφ' οὔ ὅτε κατηγορούμενος καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξαίρεσιν ἴσον ἀριθμὸν τοιούτων ἐκ τῶν παρουσιασθέντων ἂν ὅμως ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν

εἶναι περιττός, τότε ὁ κατηγορούμενος ἐξαιρεῖ ἓνα περισσότερον ἂν δηλαδὴ εἰσὶ παρόντες εἴκοσι καὶ ἐνῆα ἐνορκοί, ὁ κατηγορούμενος δικαιοῦται νὰ ἐξαίρεσῃ ἐννέα ἐκ τούτων, ὁ δὲ εἰσαγγελεὺς μόνον ὀκτώ, ὅπως μείνωσιν οἱ ἀναγκαιοῦντες πρὸς συγκρότησιν τοῦ δικαστηρίου δώδεκα ἐν τῇ περιπτώσει προσδοκᾶται μακρὰ ἢ διάρκειά τῆς συνεδριάσεως, τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων δύνανται νὰ διατάξῃ ὅπως παραμείνωσιν εἰς τὴν καὶ δύο ἐνορκοὶ καλούμε οἱ ἀναπληρωματικοί, μέχρις ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, ὅπως ἀναπληρώσωσι τοὺς μὴ δυνηθησομένους ἐκ τῶν τακτικῶν ἐνόρκων νὰ παραμείνωσι μέχρις ἀποπερατώσεως τῆς δίκης (Δ. Ο. ἀρθ. 7).

Ἐὰν ὑπάρχωσι πλείονες κατηγορούμενοι πρέπει νὰ συμφωνήσωσι περὶ τῶν ἐξαίρετέων ἐνόρκων, ἂν τὸ δικαστήριον δὲν ὀρίσῃ τὸν ἀναλογοῦντα ἐκάστῳ κατηγορουμένῳ ἀριθμὸν.

Ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου ἐξήχθη κατὰ πρῶτον τὸ ὄνομα ἐκ τῆς κληρωτίδος θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου ὁ προϊστάμενος τῶν ἐνόρκων, δύνανται ὅμως οὗτοι, τῇ συναινέσει τοῦ προϊσταμένου, νὰ ἐκλέξωσιν ἕτερον προϊστάμενον, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ γνωστοποιήσωσι περὶ τούτου καὶ τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων (Ο. Δ. ἀρθ. 79).

Μετὰ τὴν κλήρωσιν ἀναγινώσκει ὁ πρόεδρος τῶν συνέδρων μακρότατον καὶ παντάπασι κολακευτικὸν διὰ τοὺς ὀρκωτοὺς ὄρκον, εἰς ὃν ἕκαστος καλούμενος ὑπὸ τοῦ προέδρου ἀνατείνει τὴν δεξιάν καὶ προφέρει τὴν λέξιν »ὀμνύω».

Κατόπιν, ἀφοῦ καθήσωσιν οἱ ἐνορκοὶ εἰς τὰς θέσεις των, ἀπαγγέλλει ὁ Εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ ἰδιώτης κατηγοροῦς συνοπτικῶς τὴν κατηγορίαν, καὶ ἐγχειρίζει τῷ προέδρῳ κατάλογον τῶν μαρτύρων, κατὰ διατάχην δ' αὐτοῦ ἀναγινώσκει ὁ γραμματεὺς τὸ τῆς παραπομπῆς βούλευμα, μετ' ὃ σαφηνίζει ὁ ἴδιος τὰς κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἐνστάσεις καὶ διατάττει τὴν ἐναρξιν τῆς συνεδριάσεως.

Ἀφ' οὗ ἀποπερατωθῇ ἡ διαδικασία τῆς ἀποδείξεως, ἐξετασθῶσι δηλονότι οἱ μάρτυρες, ἀναγνωσθῶσι τὰ ἔγγραφα καὶ προσαχθῶσι τὰ πειστήρια ἂν ὑπάρχωσι τοιαῦτα, δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν εἰσαγγελέα, εἰς τὸν ἰδιώτην κατηγοροῦν, καὶ τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα ἂν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, τελευταῖον δὲ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ εἰς τὸν συνήγορον αὐτοῦ πρὸς ἀπολογία δίδεται δὲ καὶ πάλιν ὁ λόγος εἰς τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ τότε αὐτοδικαίως δικαιοῦται νὰ ὀμιλήσῃ ἐκ νέου καὶ ὁ συνήγορος τοῦ κατηγορουμένου.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἀνωτέρω κηρύσσει

ὁ πρόεδρος τὴν συζήτησιν περαιωμένην, καὶ ἀνακεφαλαίωσιν τὴν ὑπόθεσιν, ὑπομιμνήσκων δὲ τοῖς ἐνόρκοις τὰ καθήκοντά των τίθησιν αὐτοῖς τὰ ζητήματα ἐφ' ὧν μέλλουσι ν' ἀποφανθῶσιν.

Εἶτα ἀποχωροῦσιν οἱ ἐνορκοὶ εἰς τὸ δι' αὐτοῦς πρερσκευασμένον δωμάτιον, ὁ προϊστάμενος δ' αὐτῶν συλλέγει τὰς ἐπὶ ἐκάστου ζητήματος ψήφους των καθ' ἣν σειράν ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ προέδρου.

Καταρτισθείσης τῆς ἐτυμηγορίας των ἐπιστρέφουσιν οὗτοι εἰς τὰς θέσεις των, κατὰ παραγγελίαν δὲ τοῦ προέδρου ἐγείρεται ὁ προϊστάμενος αὐτῶν καὶ ἐκφωνεῖ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διασκέψεως των οὕτω, «τιμῶς καὶ εὐσυνειδήτως λέγω ὅτι ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων εἶναι αὕτη Ναὶ ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἐνοχος ὡς ἐκτελέσας πρᾶξιν ἢ Ὅχι κλπ.»

Ἡ ἐτυμηγορία αὐτῶν, πάντοτε ἔγγραφος καὶ καθ' ἣς χωρεῖ μόνον ἀντίρρησης (Π. Ν. 444) ἀναγινώσκειται μετέπειτα ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἂν αὕτη εἶναι ἀθωοτική καὶ συντεταγμένη κατὰ τοὺς νομίμους τύπους διατάσσει ὁ πρόεδρος τὴν ἀπόλυσιν τοῦ κατηγορουμένου ἂν ὅμως ἦναι ἀσαφής, ἢ ἀντιφατική, τότε παραπέμπονται οἱ ἐνορκοὶ εἰς τὸ δωμάτιον των πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεώς των, ἐνίοτε δὲ παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς νέαν συζήτησιν, ὅπερ σπανιότατον, διότι καὶ ὀλοκλήρον τὸ δικαστήριον πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ τούτο καὶ ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων νὰ ἦναι πάντῃ ἄλογος.

Ἄν ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων ἦναι καταδικαστική τότε ἄρχεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων συζήτησις περὶ τῆς καταγνωστέας ποινῆς καὶ τῶν τυχόν αἰτουμένων πολιτικῶν ἀποζημιώσεων.

Ὁ εἰσαγγελεὺς πρῶτος προτείνει τὴν ἐπιβλητέαν ποινήν, εἰς τούτον δ' ἀπαντᾷ ὁ συνήγορος τοῦ κατηγορουμένου, μετὰ τὰς ἀγορεύσεις δὲ τῶν διαδίκων, τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων ἐκδίδει τὴν ποινικὴν ἀπόφασίν του, ἣν ἀναγινώσκει ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ ἐπ' ἀκροατηρίου, παρόντος καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ὑπομιμνήσκων αὐτῷ τὸ δικαίωμα ὅπερ τῷ ἀπονέμει ὁ νόμος, τῆς ἀναιρέσεως δηλονότι τῆς καταδικαστικῆς αὐτὸν ἀποφάσεως.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ ὄσον ὀρᾷ τὴν γένεσιν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος.

Ἦδη ἄς εἴπωμέν τινα περὶ τῶν ἐγγυήσεων ἐν γένει, ἃς παρέχει τῇ ἡμετέρᾳ πολιτεία τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα, καὶ τῶν ἀπαραιτήτων τροποποιήσεων, αἵτινες δέον νὰ ἐπενεχθῶσι ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως δυνηθῶμεν ἀπροσκόπτως νὰ ἀπολαμβάνωμεν τῶν εὐερ-

γρεσιών του, δι' ὧν και μόνον ἐξασφαλίζεται δεόντως ἡ ἀτομικὴ ἐκάστου ἐλευθερία, διότι ὁμολογουμένως πολλὰ διατάξεις τοῦ νομοθετήματος τούτου χρῆζουσι ταχίστης μερίμνης και τροποποιήσεως.

Τὰ δικαστήρια τῶν ἐνόρκων παρέχουσι πλείονας ἐγγυήσεις τῶν τακτικῶν δικαστηρίων περὶ τῆς καλῆς διανομῆς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης.

Οἱ ὀρκωτοὶ δικασταὶ ἐξετάζουσι μετὰ περισσοτέρας λεπτολογίας τὰς ἀποδείξεις τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἐγκαλουμένου· ἀνήσυχτοι και ἀμφίβολοι εἰς τὰς πράξεις των ἐπανερχονται πολλάκις εἰς τὴν ἀπόφασίν των, δὲν ἀπαγγέλλουσι δ' αὐτὴν πρὶν τὴν βεβαιώσειαι δεόντως εἰς τὸ χωνευτήριον τῆς συνειδήσεως των.

Τούναντίον οἱ τακτικοὶ δικασταὶ σκληρυνόμενοι ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἀνθρωπίνων κακουργημάτων, εὐρεθέντες πολλάκις ἐνώπιον πολλῶν και μεγάλων ἐνόρκων, πλησιάζουσι σχεδὸν νὰ μὴ πιστεύωσι πλέον εἰς τὴν ἀθωότητα, και ὁ δυστυχῆς ἐγκαλούμενος ἔχει ἀμέσως νὰ καταπολεμηθῆ τὴν βαρυτέραν τῶν προλήψεων.

Ἐκ τοῦ λαοῦ λαμβανόμενοι οἱ ἐνορκοὶ, και μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς δίκης ἐν αὐτῷ συγκαταρρυθμιόμενοι, οὐδόλως φροντίζουσι νὰ ἀρέσκωσιν εἰς τὰς ἐκάστατε Κυβερνήσεις, ἐν ᾧ οἱ τακτικοὶ δικασταὶ ἐξ αὐτῶν ἀναμένουσι τὴν προαγωγὴν αὐτῶν τε και τῶν οἰκείων, ἀρέσκουσαν τέλος μετὰθεσιν, τὴν φιλαυτίαν τοῦλάχιστον αὐτῶν ἱκανοποιούσαν, ἀλλ' ἐξετάζοντες μετὰ συνειδήσεως τὰ γεγονότα και τὰ συνδέοντα αὐτὰ περιστατικά, ἀκούοντες τοὺς διαφόρους τῆς κατηγορίας και ὑπερασπίσεως μάρτυρας, ἢ μᾶλλον ἀποδίδοντες τὴν πρόβουσαν αὐτοῖς πίστιν, διότι πλησιέστερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ εὐρισκόμενοι γνωρίζουσι κάλλιον τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ τὸ ποῖόν αὐτῶν, τὰ μέγιστα ἐνδιαφερόμενοι ὅπως μὴ πάσχωσιν οἱ συμπολιταὶ των, και μὴ μένωσιν ἀτιμώρητα ἀδικήματα, ἅτινα ἐνδεχόμενον και κατ' αὐτῶν νὰ ἐπαναληθῶσι, τὴν ἐτυμη ορίαν τῆς κοινωνίας ἀναμένοντες ἐπὶ τῆς διαγωγῆς των, ὑψηλοφρονέστεροι γινόμενοι, μεταλαμβάνοντες τῆς ἐξουσίας τοῦ δικάζειν, ἥτις ἐστὶ μέρος τῆς κυριαρχίας τοῦ ἔθνους, εἰς ἀσφαλεστάτην εὐρίσκονται θέσιν ὅπως διακρίνωσιν ἂν τὸ γεγονός περὶ δ ἡ δίκη, και ὑπὸ ποίας περιστάσεις συνέβη, ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς θέσεώς των γνωρίζοντες ἀσφαλέστερον τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ, πόθεν φύεται τὸ ἀδικημα, και ποῖα τὰ παραγχοῦντα αὐτὸ αἰτία· ἐν ᾧ οὗτος θεωρητικὸν μᾶλλον βίον διάγων, στερεῖται τῆς προσωπικῆς πείρας.

Πολυμελὲς τυγχάνον τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων πλείω παρέχει ἐχέγγυα τοῦ τακτικοῦ δικαστηρίου, ἀκριβείας και ἀπροσωποληψίας, διότι κατὰ φυσικὸν λόγον κρείττων πίστις δίδεται ἐπὶ τινος ζητήματος εἰς τὸν ἀνώτερον βαθμὸν τῶν συμφωνουσῶν γνωμῶν.

Τὴν περὶ ἀληθοῦς και ἀμερολήπτου κρίσεως βεβαιότητα τὰ μάλα ἐν αὐτῇ αὐξάνει ἡ ἀναιτιολόγητος ἐξαιρέσις ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐνόρκων, μάλιστα ὅτε ἡ ἀπόφασις εἶναι καταδικαστικὴ.

Ἡ ἀναιτιολόγητος αὕτη ἐξαιρέσις ἱκανοῦ ἀριθμοῦ δικαστῶν οὐδόλως χωρεῖ ἐπὶ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων διότι και ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι λίαν περιορισμένος και ἐξαιρέσεις χωροῦσι τῇ ἀπόφασει αὐτοῦ τούτου τοῦ δικαστηρίου, δυναμένου νὰ ἐπιβάλλῃ τῷ κατηγορουμένῳ χρηματικὴν ποινὴν διὰ τὴν τόλμην του, ἐπὶ τῷ πλάσματι τῆς ἀκραιβότητος τῶν δικαστῶν, ὡς ἂν μὴ ὦσι και οὔτοι ἄνθρωποι ὑποκείμενοι εἰς διαφόρους ἐκ προκαταλήψεως συμπαθείας ἢ και ἀντιπαθείας.

Ὁρμώμενοι ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ δι' ἐνόρκων δικάζεσθαι ἐστὶ προῖόν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος και οὐχὶ εὐρημα τῶν βορείων φυλῶν, ὡς κηρύττουσι οἱ τῆς Ἑσπερίας ποινικολόγοι, ἐκ τῶν προτέρων βεβαιούμεθα περὶ τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμετέρα πατρίδι, διότι τότε μόνον εὐδοκιμοῦσι τὰ διάφορα νομοθετήματα, ὅποτε στηρίζονται ταῦτα ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἔθνους, τῶν κλίσεων και τῆς ἱστορίας αὐτοῦ.

Πολυετῆς πείρα, ὁ ἀλάνθαστος γνώμων τῆς ἐπιτυχίας ἢ και ἀποτυχίας ἐκάστου πράγματος, ἀπέδειξε τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἄξιον τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, ἀτελῶς μάλιστα νενομοθετημένου, ὡς δοκιμίου παρ' ἡμῖν εἰσαχθέντος, ὡς ὁ Μάουερ ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων συγγράμματι του.

Τὰ ἐκ τούτου ἀτοπὰ εἰσι μνηδαινά· ἀναλογιζόμεθα τὰς εὐεργεσίας ἃς παρέσχε τῇ ἀναγεννωμένῃ πολιτείᾳ ἡμῶν, και μάλιστα ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων και ἐπὶ τῶν τοῦ τύπου. Οἱ πλείστοι τῶν ποινικολόγων ὁμολογοῦσι τὰς ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων ὑπηρεσίας αὐτοῦ, και τὸ κατάλληλον τῆς ἐκδικάσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, διότι οἱ ὀρκωτοὶ δικασταὶ, και μόνον οὔτοι, τὴν κοινὴν γνώμην ἐκπροσωποῦντες, εἰσὶν οἱ ἀρμόδιοι ὅπως διαγνώσωσι και ἀποφανθῶσιν ἂν ἀδικημά τι ἦναι πολιτικὸν ἢ οὐ, τοῦ Μοντεσκίου κατὰ πρῶτον δογματίσαντος La liberté civile est cette tran-

quilité d'esprit qui provient de l'opinion que chacun de sa sureté» espr. des lois XI. 6.

Δὲν ἀρνούμεθα τὰς ἀττημίαις, ἃς ἐνίοτε παρέστησε τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων, ἀποδίδομεν ὅμως ταύτας εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἀτελῇ νομοθεσίᾳ τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, και ὅχι εἰς τὸ ἀνεπίδεκτον τοῦ Ἑλληνος τοιοῦτου φιλελευθέρου θεσμοῦ.

Εὐχῆς ἔργον εἶνα οἱ ἀρμόδιοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς πείρας, και τῆς παρ' ἄλλοις ἔθνεσι και μάλιστα ἐν Ἀγγλίᾳ κρατούσης νομοθεσίας, ἐπιφέρωσι τὰς δεούσας ἐπ' αὐτοῦ διορθώσεις ὅπως· ἐναργέστερον ἴδωμεν τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς συστήματος ἐξασφαλίζοντος τὴν ἀτομικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν και ἐλευθερίαν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς τολμῶμεν νὰ προτείνωμεν τὰ ἐξῆς·

Α'. Ἀνάγκη νὰ μετριασθῇ ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τινὰ τῶν ἐγκλημάτων ποινὴ, διότι οὐχὶ τὸ μέτρον ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς μετριάξει τὰ ἀδικήματα, διατάξεις δὲ τινες τοῦ ἡμετέρου νόμου εἰσὶν ἀφόρητοι, οὐδόλως συμφωνοῦσαι πρὸς τὸν διὰ τῆς ποινῆς ἐπιδικώμενον σκοπόν, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινῆς συνειδήσεως, ἧς βεβαίως κοινωνοῦσιν και οἱ δικάζοντες ὀρκωτοὶ, ἢ μᾶλλον τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὁποίας καλοῦνται νὰ ἐφαρμόσωσιν.

Β'. Οἱ ἐπιτετραχμένοι τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνακριτικοῦ μέρους ὑπάλληλοι νὰ φροντίζωσιν ὥστε νὰ μὴ διαιωνίζηται τῶν ἐργασιῶν των τὸ ἀποτέλεσμα, διότι πολλάκις παρετηρήθησαν κατάκλειστοι ἐν ταῖς φυλακαῖς πολῖται, κατὰ τῶν ὁποίων δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ ἀσθενεῖς ἐνδείξεις, δίκαι δὲ σημαντικαί, τῶν ὁποίων ἢ ἐκθασίς διέφερον οὐσιωδῶς τὴν κοινωνίαν, ἀπέτυχον παντελῶς παρουσιασθεῖσαι ἐνώπιον τῶν ἐνόρκων, ἀπέτυχον ἐξ ἐπιεικίας τῶν ἐνόρκων διότι ὁ κατηγορούμενος ἀπέδειξεν ὅτι ἀνακμένων τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας διέμενεν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας κατάκλειστος εἰς ζοφερὰς φυλακὰς καταστρέψας οὕτω ὑγείαν, οἰκογένειαν και ὑπαρξιν.

Γ'. Νὰ καταβάλληται μερίστη προσοχὴ εἰς τὰς ἀνακριτικὰς ἐκθέσεις, αἰτινες, ἐλλείψει ἐτέρου ἀποδεικτικοῦ μέσου, δύνανται, ἂν ὦσι καλῶς συντεταγμέναι, νὰ καθοδηγήτωσι τοὺς ἐνόρκους πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων.

Δ'. Νὰ ἀπαιτηθῇ ὑπὸ τοῦ νόμου μικρὰ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἀπολυτήριον π.χ. σχολαρχείου, τῶν ἐχόντων τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαιτουμένην περιουσίαν δι' ἣν και μόνον καλοῦνται δικασταὶ τῶν συμπολιτῶν των, ὅπως μὴ γίνωνται οὔτοι ἔρμαιον τῶν ἐπιτηδειότερων τῶν ἐνόρκων, συμπαθούντων ἢ και ἀντιπαθούντων τῷ κατηγορουμένῳ.

Ε'. Νὰ συντομευθῶσιν αἱ σύνοδοι ἵνα μὴ δύνανται νὰ γνωρίσωσι τοὺς ὀρκωτοὺς οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ὅπερ κατορθοῦται ἐντὸς ὀλοκλήρου τριμηνίας.

ΣΤ'. Ν' αὐξηθῇ ἡ διδομένη τοῖς ἐνόρκοις εὐτελεστάτη ἀντιμισθία, νὰ ἀπονέμηται δὲ τοιαύτη και εἰς τοὺς ἐντὸς τοῦ τόπου τῶν συνεδριάσεων τοῦ ὀρκωτοῦ δικαστηρίου κατοικοῦντας, και

Ζ'. Νὰ καταδιώκωνται ποινικῶς οἱ ὀλιγοφρονεῖς τὰ καθήκοντα τῶν ἐνορκῶν, στερούμενοι συγχρόνως ἐπὶ πενταετίαν τοῦλάχιστον τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, διότι τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐταῖς πρόστιμον και ὁ ἐφεξῆς ἀποκλεισμὸς αὐτῶν τῆς τοῦ ἐνόρκου λειτουργίας εἰσὶ πάντῃ ἀνεπαρκῆ ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν κολακκευτικώτεραν διὰ τὸν νόμον μας λέξιν.

Διὰ τῶν τροποποιήσεων τούτων και ἄλλων, αἱ ὀποῖαι διέφυγον ἴσως τὴν ἡμετέραν ἔρευναν, ἔχομεν δι' ἐλπίδος, ὅτι θὰ ἀπολαμβάνωμεν ἐφεξῆς ἀμέμπτως τῶν εὐεργετημάτων τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, δὲν θὰ βλέπωμεν πλέον ἐνόρκους μεταχειριζομένους τὸ ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀπονεμηθὲν αὐτοῖς ὑψιστον δικαίωμα ὡς ἐμπορίαν, οὔτε ἐτέρους τοιοῦτους ἀμελοῦντας τὰ καθήκοντα των, διότι εὐτυχῶς οἱ πλείστοι τῶν ὀρκωτῶν, ἐννοήσαντες τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον, εὐλόγως θυσιάζουσιν ἀναπαύσεις και συμφέροντα πρὸς διατήρησιν τοῦ Παλλαδίου τῶν ἐλευθεριῶν μας.

A. B. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ
Διδάκτωρ τῆς νομικῆς.

ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΙΧΘΥΩΝ

Ἀναγιγνώσκωμεν ἐν τῇ Revue politique et litteraire.

«Ἡ γερμανικὴ ἐπιθεώρησις Fels zum Meer δημοσιεύει ἄρθρον φυσικῆς ἱστορίας τοῦ κ. Carus Sterne περὶ τοῦ ἔσματος τῶν ἰχθύων. Ἡ παροιμία «ἄφωνος ὡς ἰχθύς» εἶναι ψευδὴς λέγει ὁ κ. Sterne. Ὁ γέρων Αἰλιανὸς ἀνεγνώρισε τοῦτο, «Φύσει ἰχθύων εἰσὶν ἀμαθεῖς, λέγει, ὅσοι περ οὖν τελῶς ἀπάντων καταψηφίζονται σιωπῆν αὐτῶν· ἐπεὶ και συρίττουσι τινες και γρυλλίζουσι»¹ πάντες οἱ ἀλιεῖς γνωρίζουσι τὸν γρυλισμὸν τοῦ ἰχθύος, ὅστις ὀνομάζεται Χελιδὼν θαλασσία (Trigla hirundo). Οἱ ἄγγλοι περιηγηταί, ὅσοι πρόβησαν μέχρι τῆς Σικελίας, ἤκουσαν τὸν γρυλισμὸν τῆς πετομένης χελιδόνος

¹) Αἰλιαν. περὶ ζῴ. φυσ. 10, 11

(Trigla volitans), ἣν οἱ τῆς Μεσσηνίας ἀγοραῖοι προσφέρουσι τοῖς ξένοις. Ἡ Scioena aquila, ἣτις ζῆ ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν φωτοκίαν ἀποτελεῖ συναυλίαν, ἐξ ἧς πιθανῶς προῆλθεν ὁ μῦθος τῶν Σειρήνων. Ἀλέξανδρος ὁ Οὐμβόλδος ἐντινι τῶν ταξειδίων αὐτοῦ ἐδυσκολεύθη νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ναύτας τοῦ πλοίου του, ἐκπεπληγμένους ἐπὶ τοῖς ἄσμασιν πληθύος ἰχθύων ἀνηκόντων εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς Scioeca. Ὁ κ. Sterne μνημονεύει καὶ ἄλλων παραδειγμάτων συναυλιῶν, ἀναφερομένων ὑπὸ ἀξιόπιστων μαρτύρων. Τὸ συμπέρασμα αὐτοῦ εἶνε, ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς θαλάσσης, πρέπει νὰ εἶνε διὰ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶντα συμφωνία ἐκτεταμένη». Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφέρει ἡ Revue, ἡμεῖς δὲ προστιθέμεθα, ὅτι ὁ Αἴλιανὸς ἀναφέρειν περὶ συριττόντων ἢ γρυλλιζόντων ἰχθύων μνημονεύει τοῦ Ἀριστοτέλους λέγοντος: «λύρα μὲν γρυλλίζει καὶ χροῦμις καὶ κάπρος, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ». ¹ Κατὰ τὸν Πατρέα Μνασέα ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει: ὡς φθεγγόμενος ἰχθύς τὸν σκάρον καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον. ² Ἴδου δὲ τίς Ἀριστοτέλης λέγει καὶ πῶς ἐζηγεῖται τὸν ἐκφερόμενον παρά τινων ἰχθύων ἤχον: «Οἱ δὲ ἰχθύες ἄφωνοι μὲν εἰσιν (οὔτε γὰρ πνεύμονα, οὔτε ἀρτηρίαν καὶ φάρυγγα ἔχουσιν), ψόφους δέ τινας ἀφιάσι καὶ τριγμοὺς, οὓς λέγουσι φωνεῖν, οἶον λύρα καὶ χρομῖς (οὔτοι γὰρ ἀφιάσι ὡσπερ γρυλλισμὸν), καὶ ὁ κάπρος ἐν τῷ Ἀχελῷ, ἐπὶ δὲ χαλκεύς καὶ κόκκυξ· ὁ μὲν γὰρ ψοφεῖ οἶον συριγμὸν, ὁ δὲ παραπλήσιον τῷ κόκκυγι ψόφον, ὅθεν καὶ τούτονομα ἔχει. Πάντα δὲ ταῦτα τὴν δοκοῦσαν φωνὴν ἀφιάσι, τὰ μὲν τῆς τρίσει τῶν βραγχίων (ἀκανθῶδεις γὰρ οἱ τόποι), τὰ δὲ τοῖς περὶ τὴν κοιλίαν, πνεῦμα γὰρ ἔχει τούτων ἐκαστον, ὃ προστρίβοντα καὶ κινουντα ποιεῖ τοὺς ψόφους. Καὶ τῶν σελαχῶν δ' ἐνια δοκεῖ τρίζειν. Ἀλλὰ ταῦτα φωνεῖν μὲν οὐκ ὀρθῶς ἔχει φάναι, ψοφεῖν δέ· καὶ γὰρ οἱ κτένες, ὅταν φέρωνται ἐπεριδόμενοι τῷ ὑγρῷ, ὃ καλοῦσι πέτεσθαι, ροιζοῦσι, καὶ αἱ χελιδόνες αἱ θαλάττιαι ὁμοίως. . . Ὡς περ οὖν τῶν ὀρνίθων πετομένων ὁ γινόμενος ταῖς πτέρυξι ψόφος οὐ φωνὴ ἐστίν, οὕτως οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδενός. Ἀφίησι δὲ καὶ ὁ δελφίν τριγμὸν καὶ μίζει, ὅταν ἐξέλθῃ ἐν τῷ ἄερι, οὐχὶ ὁμοίως δὲ τοῖς εἰρημένοις· ἔστι γὰρ τούτῳ φωνή, ἔχει γὰρ καὶ πλεύμονα καὶ ἀρτηρίαν, ἀλλὰ τὴν γλωτταν ἀπολελυμένην, οὐδὲ χεῖλη, οὔτε ἀρ-

¹ Αἰλ. περὶ ζ. φύσεως 10, 11.
² Ἀθην. Η'. σ 331, Δ.

»θρον τι τῆς φωνῆς ποιεῖν» (Ἀριστ. περὶ τὰ ζῷα Ἱστορ. Δ', 9). Ἐκ τῶν ποταμίων ὁ γλάνις ἀπομακρίνων τὰ ἰχθύδια «ἄττει καὶ ἤχον ποιεῖ καὶ μυγμὸν» (αἰτιθ. Θ', 37).

Οὐ μόνον δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχαίων παρετήρησαν ὅτι ἰχθύς ἐφθέγγοντο, οὕτως δ' ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Μνασέα· λέγει, ὅτι οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τῆς Ἀρκαδίας Κλείτορι ἰχθύς ἐφθέγγοντο. Φιλοστέφανος ὁ Κυρηνάιος ἐν τῷ περὶ παραδόξων ποταμῶν ἀπολεσθέντι συγγράμματι του λέγει, ὅτι ἐν τῷ Ἀροανίῳ ποταμῷ τῆς Ἀρκαδίας, διὰ τῆς Φενεοῦ ῥέοντι, ὑπῆρχον ἰχθύς φθεγγόμενοι. Καὶ ὁ Κλέρχος δὲ ὁ περιπατητικὸς ἀναφέρει περὶ ἰχθύων φθεγγόμενων. «Τοιοῦτοι δὲ εἰσιν οἱ περὶ Κλείτορα τῆς Ἀρκαδίας ἐν τῷ Λάδιῳ καλουμένῳ ποταμῷ. »Φθέγγονται γὰρ καὶ πολλὸν ἤχον ἀποτελοῦσιν».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι ὁ κ. Sterne δὲν ἀνεκάλυψέ τι νέον, ἀλλὰ διὰ τῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ ἐπιβεβαιοῖ τὰς γνώμας τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Μνασέου, τοῦ Φιλοστεφάνου, τοῦ Κλεάρχου, τοῦ Αἰλιανοῦ καὶ εἴ τινοσ ἄλλου.

II EN ANDRITSAINH BIBLIOTHKH

Ἡ ἑλλην. ἐπανάστασις τοῦ 1769, ἐξεπάτρισεν ἐντεῦθεν, φαίνεται, μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν Χατοῦ Γεωργάκη Νικολόπουλον ἢ Μισιρτζῆν, καταφυγόντα εἰς Σμύρνην, ἔνθα μετέφερε, κατ' ἄλλους δὲ ἐγέννησεν αὐτόθι καὶ τὸν Κωνσταντῖνον, κατόπιν Ἀγαθόφρονα ἐπικληθέντα. Ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ ἐσπούδασεν ὁ νέος οὗτος τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἰδίως δὲ, ὡς ἐξάγεται νῦν, τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, εἰς εὐρείας διαστάσεις. Κατὰ τὸ 1805 μετέβη, ἀδελφόν πως, εἰς Παρισίους, καὶ προσληφθεὶς εἰς τὴν Ἀκαδημαϊκὴν βιβλιοθήκην ἐζηκολούθει ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ 1842, ἐν δὲ τῷ ἐκτεταμένῳ τούτῳ χρόνῳ συνέλεγεν ὡς φιλόπνοος μέλισσα, τὰ κάλλιστα καὶ ὠφελιμώτατα συγγράμματα, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ τῆς μισθοδοσίας του προσέκτα, ἵνα καταρτίσας περικαλλέστατον τῆς ἐπιστήμης ἀνάκτορον, ἔλθῃ ὁ ἴδιος εἰς Ἀνδριτσαινίαν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του, καὶ συστάσῃ Ἀκαδημίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Προϊδὼν ὅμως τὸν θάνατόν του, μετεκλέσατο τὸ 1842 εἰς Παρισίους δύο τοὺς ἐπισημοτέρους, ὡς τοὺς ὀνομάζει, Ἀνδριτσαινίτας, τὸν Χ.

Χριστόπουλον (ὑπουργόν) καὶ Κ. Ζαφειρόπουλον (ἢ Φαρμάκην,) εἰς οὓς παρέδωκε τὸν πλοῦτόν του ὄλον, μετενεχθέντα μὲν ἐνταῦθα τὸ 1845—7, ἀλλὰ, δι' ἔλλειψιν καταλλήλου χώρου, κατακλεισθέντα ἐν τῷ ἐν τῷ Ἀνδριτσαίνῃ ναῷ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, ὅπου δυστυχῶς ὑπέστη πολλὰ τραύματα δυσεπανόρθωτα, καὶ ἤδη μόλις ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζῶην ἐν μεγαλοπρεπέσιν ἀνακτόροις ὅπως τῷ ἐνέπρεπεν.

Ἴδου τῆς βιβλιοθήκης ταύτης σύντομος περίληψις ἐκ τοῦ λίαν προσεχῶς δημοσιευθησομένου γενικοῦ καταλόγου.

Ποσὸν συγγραφέων Ἐπιστήμαι Ποσὸν συγγραμ.

Α'. Θεολογία	
75 Ἑβραϊκῆ, Ἑλληνικὴ καὶ Λατινικὴ	
Φιλολογία, Χρονολογία, Γεωγραφία, Ἱστορία..	402
45 Ἡ Θεία Γραφή Π. καὶ Ν. κτλ.	173
68 Κλάδος Ἑρμηνευτικὸς.....	183
22 » Δογματικὸς.....	35
35 » Ἱστορικὸς.....	38
97 » Πρακτικὸς, ἔνθα καὶ οἱ.....	646
* Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.....	62
27 Παγκόσμιος Ὁρησκεία.....	
Β'. Φιλοσοφία	
Θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ φιλοσοφία.....	
μετὰ πάντων τῶν κλάδων αὐτῆς.....	
ἦτοι ἀνθρωπολογίας, ψυχολογίας,.....	
144 Λογικῆς, Μεταφυσικῆς, Δικαίου.....	348
ἠθικῆς κλπ. μετὰ τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ.....	
Λεξικοῦ ἐκάστου κλάδου καὶ τῆς.....	
ἐπιστήμης ἐν γένει.....	
Γ. Φιλολογία	
Γραμματικὴ τέχνη ἐν γένει, Λεξικογραφία....	
96 Ἑτυμολογία, γενικὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας κτλ.....	283
35 Ἑλληνες καὶ Λατῖνοι πεζοί....	935
7 » » Ἐποικοί.....	273
13 » » Λυρικοί.....	61
5 » » Τραγικοί.....	178
4 » » Βουκολικοί.....	34
5 » » Μυθοποιοί.....	40
6 » » Κωμικοί.....	48
4 » » Σατυρικοί.....	47
Ἀνθολογία, ἀποφθέγματα, παροιμίαι,.....	
ἐπιγραφαί, ἐπιστολαί, ὕμνοι, ἐπιτύμβια, ποιήσεις, διδακτικὰ κτλ. μετ' ἐρητηρίων ἐκαστον καὶ λεξιλογία ἐν τελεί.....	138
Δ'.	
135 Φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστήμαι καθ' ἑλous τοὺς κλάδους.....	252
Ε'.	
15 Παγκόσμιος Χρονολογία.....	17
23 Καθολικὴ Γεωγραφία.....	40
189 Περιγραφή καὶ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης.....	491

Ποσὸν συγγραφέων Ἐπιστήμαι Ποσὸν συγγραμ.	
74 Μυθολογία καὶ Θεολογία.....	90
168 Ἀρχαιολογία κυρίως.....	344

ΣΤ'. Νομικὴ Ἐπιστήμη.

35 Αἱ παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις πηγαί.....	53
Ζ'.	
22 Ἱατρικὴ ὁμοίως ὡς ἄνω.....	58
Ἀνεξαρτήτως τούτων ὑπάρχουσιν καὶ τὰ ἐπόμενα:	
202 Συγγραφεῖς 40 εὐρωπαϊκῶν ἔθνων καὶ γλωσσῶν.....	1762
98 » 18 Ἀσιατικῶν.....	146
39 » 6 Ἀφρικανικῶν.....	147
4 » 1 Ἀμερικῆς.....	2

περιέχοντα ἐνὸς ἐκάστου ἔθνους τὴν φιλολογίαν καὶ Ἱστορίαν μεθ' ἑλων τῶν κατὰ μέρος πρὸς διδασκαλίαν ἀπαιτουμένων στοιχείων, καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων ἀρχήθεν μέχρι τοῦ 1840, καὶ αἱ ἄλλαι ἐγκυκλοπαιδικαὶ σειραὶ τῶν ἄλλων ἔθνων.

Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐκ δεκακισχιλίων περίπου τόμων συνισταμένη (μετὰ τῶν βεβρεγμένων καὶ ἀπολεσθέντων,) ἤδη ταξινομηθεῖσα καὶ λεπτομερῶς καταγραφεῖσα, ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Δημοσίου, καὶ ἐπεσκέφθη ὑπὸ πολλῶν λογίων Ἑλλήνων, καὶ πολλῶν ἐπίσης Εὐρωπαϊῶν περιηγητῶν, ἀπὸ τῆς 4. Μαρτίου 1879 καὶ ἐντεῦθεν.

Ἀρ Ἀνδριτσαίνῃ τὴν 27 Ἰανουαρίου 1882
 Ὁ Διευθυντῆς τῆς Βιβλιοθήκης
 Α. Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΔΕΛΥΣ Ο ΑΓΑΘΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Ἐξηρχόμην ἐκ τοῦ τελευταίου παραπήγματος, ἀνέπνεον ἠδυπαθῶς, διότι ἐνταῦθα ἔπαυεν αἰφνιδίως καὶ ὁ θόρυβος καὶ τὰ φῶτα τοῦ πλήθους, ὅτε παράδοξος κρότος με ἔκαμε νὰ στρέψω τὴν κεφαλὴν ἐμβλέψας δὲ εἰς τὸ μέρος ὅθεν ἤρχετο ὁ κρότος, διέκρινα μετ' ἀπορίας παράπηγμα, ὅπερ δὲν εἶχον διακρίνει κατὰ πρῶτον. Ἦτο σμικροτάτη σκηνή, κατεστραμμένη καὶ κατεμβαλλωμένη. Δύο εἶδη σημαιῶν ἐταλαντεύοντο παρὰ τὸ στενὸν σχίσμα ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς θύρα· ἀλλὰ θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις τί εἶχον τὴν ἀξίαν νὰ παριστώσι. Μόλις ἔμενον ἐπὶ τῶν ὄψασμάτων συγκεχυμένα τινὰ καὶ ἐσθεσμένα χρώματα. Πολλαὶ θύελλαι ἦλθον βεβαίως ἐπάνωθεν αὐτῶν.

Ἵπῃρχέ τι μυστηριώδες ἐνταῦθα. Ἐξήτασα μετὰ πλειονὸς προσοχῆς τὸ βρακῶδες τοῦτο παράπηγμα

ἐπροξένοι φόβον. Ὁ ἕτερος ἐξ ἐναντίας ἐφόρει μεί-
δίαμα διηνεκές, τὸ ὁποῖον ἐλάτρευον. Δι' ὃ ἤμεθα
φίλοι ἀχώριστοι· τόσον ὥστε ὁ μπάρπα Ἀνοιχοτο-
μάτης ἐφώναζε τοῦ Ὀρνιθοφαγᾶ.

— Δός μου τὸν Πολυσσινέλλον.

Οὗτος τὸν ἠρώτα.

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο... τὸν σαρκικὸν ἢ τὸν
ξύλινον;... τὸ παιδίον ἢ τὴν κούκλαν.

Ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ σᾶς εἶπω δύο λέξεις περὶ
τοῦ Ὀρνιθοφαγᾶ καὶ τοῦ μπάρπα Ἀνοιχοτομάτη.

Ὁ μπάρπα Ἀνοιχοτομάτης ἦτο γέρον ὀγκώδης,
εὐθυμος καὶ ἐρυθρός. Μοὶ φαίνεται ὡς νὰ βλέπω ἀ-
κόμη τοὺς μικροὺς καὶ ψαροὺς ὀφθαλμούς του καὶ
τὴν ἀνθισμένην μύτην του· διότι ἦτο γενναῖος οἰ-
νοπότης. Μετὰ μεσημβρίαν ἀφούκτως ἦτο πάντοτε
μεθυσμένος δεικνύων τὰ νευρόσπαστά του. Οὐδέ-
ποτε ἐδρέθη εἰς ἀμυχανίαν περὶ οὐδενὸς πράγμα-
τος· ἢ εὐφύια του περιεποιήσατο αὐτῷ τὸ μόν-
ον ὄνομα ὑφ' ὃ τὸν ἐγνώρισα. Ἦτο ἄρα πατήρ
μου;... Ἀγνοῶ. Οὐδέποτε μοὶ τὸ εἶπεν· ἀλλ' ἦτο
κάλλιστος ἄνθρωπος, καὶ θὰ ἤμην εὐτυχῆς ἂν ἤξευ-
ρα ὅτι εἶμαι υἱὸς του. Ἴδου λοιπὸν ὅσα γνωρίζω
διὰ τὸν μπάρπα Ἀνοιχοτομάτην.

Ὁ δὲ Ὀρνιθοφαγᾶς ὁ γελωτοποιὸς του, ἦτο ἕνα
παλληκᾶρι πυρομάλλικον καὶ διστραμμένον. Εἶχε
τὸ στόμα τόσον πλατύ, ὥστε κατέπινε τὸ μεγα-
λείτερον μῆλον τοῦ κόσμου διὰ μιᾶς χαψιάς· καὶ
τὴν χεῖρα τόσον ἀνεπτυγμένην, ὥστε ἐσκέπαζε δι'
αὐτῆς ὀλόκληρον ὕαλον παραθύρου. Προσθέσατε δὲ
ὅτι ἦτο φαγᾶς καὶ κλέπτης. Ὅταν ἤθελε νὰ κρύψῃ
κανὲν ἀνδραγάθημά του, ἐψεύδετο μὲ ἀξιοθαύμα
στον ἀταραξίαν, καὶ μ' ἐπεκαλεῖτο μάρτυρα, λέγων:

— Ἐρωτήσατε ἂν ἀγαπάτε, τὸν Λαζαρίλλην!

Τοῦτο μοὶ ἐχρησίμεισεν ἀντὶ βαπτίσματος, διότι
δὲν εἶμαι γνωστός, καὶ δὲν γνωρίζω ἑμαυτὸν ἄλλως
ἢ διὰ τοῦ ὀνόματος «ὁ Ἀγαθὸς Λαζαρίλλης».

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΛΟΥΘΑΡΔΟΥ (*)

Τὸ δίκαιον εἶναι ἡ ἀνωτάτη δύναμις ἐν τῇ κράτει.

Λαὸς τις δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα αὐ-
τοῦ, νέαν δὲ ν' ἀναζητήσῃ· ἀλλὰ τὰ μέλη τοῦ λαοῦ

(*) Κατὰ λάθος εἰς τὰ δύο προηγούμενα φύλλα ἐσημειώθησαν
ὡς Σκέψεις Ἐδουάρδου Λαβουλαίη,

φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὴν φιλοπατρίαν ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι.

* * *
Ἡ πρωτίστη ἐνοχὴ ἀπέναντι τῆς φιλοπατρίας εἶναι ἡ
πονηρὰ ἐκείνη τάσις τοῦ νὰ ζητηθῇ τις νὰ ἐκμεταλλεῖται
τὸ Κράτος ὑπὲρ τῶν ἐστούτου συμφερόντων ἢ τάξεως ἢ κόμ-
ματος, ἀντὶ τοῦ νὰ κατοθέτη ταῦτα πάντα εὐλαδῶς εἰς
τὸν βωμὸν ἐκείνης.

* * *
Φθοροποιὰ ἀγάπη εἶναι ἡ συγχωροῦσα τὰ παραπτώματα.

* * *
Ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν, εἶναι ἱστορία πολέμων.

* * *
Ἡ πόλεμος εἶναι ὁ ἀμείλικτος μάρτυς κατὰ τῆς ἠθικῆς
ἰδιοφυίας τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἡ μάστιξ αὐτῆς, καὶ
τὸ φρικαλεώτατον τῶν κακουργημάτων.

* * *
Ὁ πόλεμος εἶναι λοιμός.

* * *
Πᾶς λαὸς κέκτηται τὸ καθήκον ν' ἀμύνεται ὑπὲρ τῆς
ἀνερχατῆσις καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀγαθῶν κατὰ πάσης ἐγκλη-
ματικῆς προσβολῆς, καὶ τὸν προσβάλλοντα κακοῦργον διὰ
τῶν ὄπλων ἐν ταῖς χερσὶ νὰ τιμωρῇ. Τότε ὁ προσπολε-
μῶν λαὸς ἀποβαίνει ἐκτελεστῆς τῆς θείας δίκης. Τότε μόν-
ον καὶ αἰμοσταγεῖς ἀκόμη χεῖρας ἐν παραμυθία καὶ γα-
λήνῃ συνειδήσεως δυνάμεθα νὰ τείνωμεν πρὸς τὸν Ὑψιστον.

* * *
Ἡ θεωρία τῶν εἰρηνοφίλων εἶναι ὠραῖον ὄνειρον, ἀλλὰ
μόνον ὄνειρον.

* * *
Ἡ ἀρετὴ τῶν διπλωματῶν ἐστὶν ἡ ὑπομονή, σκοπὸς δ'
αὐτῶν ἡ εἰρήνη τῶν λαῶν καὶ ὁ ἐν ταῖς ἐργαίαις τῆς εἰρή-
νης συναγωνισμός.

* * *
Βάσις τοῦ πολυτισμοῦ εἶναι ἡ Γεωργία.

* * *
Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι θρησκεία καὶ οὐχὶ ἐπιστήμη.

* * *
Ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη εἶναι ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀδιαχώριστος.

* * *
Ὅσα περισσότερα μανθάνομεν, τόσον καλλίτερον γνω-
ρίζομεν τί ὀφείλομεν εἰς τὸν ἄλλον· ὅσα περισσότερα
γνωρίζομεν, τόσον βεβαιότερον ἀναγνωρίζομεν ὅσα δὲν
γνωρίζομεν.

* * *
Τὸ ὠραῖον δὲν εἶναι τι ἐπάναγκες εἰς τὸ ὀφείλομεν.

* * *
Ὅπως τὰ ἄνθη στρέφονται εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις καλεῖ
αὐτὰ εἰς ὑπαρξιν, οὕτω καὶ τὰ ῥόδα τῶν ὠραίων τεχνῶν
στρέφονται πρὸς τὸν χριστιανισμὸν, διότι αὐτὸς ἐκάλεσεν
αὐτὰ εἰς ὑπαρξιν ὑψηλοτέραν.